

Bréfa- og málasafn Benedikts Sveinssonar, 7. hluti

Bjarni Benediktsson – Benedikt Sveinsson – Íslendingasögur – Gissur Þorláksson – Kristnitaka

Tekið af vef Borgarskjalasafnsins

bjarnibenediktsson.is

Einkaskjalasafn nr. 360
Benediktarskjöl
Askja 5-15, Örk 2

at taka fættu mál at sér; Hann kvæðt allorci hafa gerð um
 sva stórl mál íta brennumál. Hann var síðum gennall meður
 og Rjarkurinn farim er bila; lík heim síð lokum eftir mónum
 og döndi um málit, enda fætti engum annar honum
 jafn enjall dímarandi. En fætta var síðasta málit ^{sem han dæmbi}
~~en~~ settar-
~~gæt hans.~~ Jui gerði sinn um málit og lauk ^{hann} upp gerð-
 inni þar að fingoju. Hann gerði 60 hundrat ^{þriggja} alna auro,
 fyrir brennu Ónundar, og 120 hundrat fyrir allaspá, sem leiu
 líf með honum, eðr 15 hundrat fyrir hvern. Guðnundur skyldi
 kaupa ^þörygghlid fólkunum, sem óbrunnit voru og bota þar
 fjárhlið allan, sunn brann inni, og bota þar ofan á 40 hundrat.
 Þeim mónum, sem þar höfdu að inni fjármuni til 5
 hundrat eru minna, skyldi ójalla halfn meira; en þeim a
 að höfdu 10 hundrat skyldi betha jafninni. Auð þessu
 voru gerðar nökkrar mannskrifir; sunnir skyldu fólkunum
 og vera þrætur, en aðrir áttu ekki afhverfum - þær sem
 tilkremnt að hafa fólk, miðtu leysa sín frá umanför, ef þær aðu
 borga 15 hundrat fyrir lausn frá ^{þriggja} vísra í hlegi. Eitt hundrat
 skyldi ójalla fyrir hvern þann mann, sunn at brennumini
^{hafi veri}
 en þær voru 120. Kolbein Þurðason aði að ójalla fólk fi
 að halfn og ^{Guðnundur} halfnar halfn. Mætti sunn Guðnundur
 orða hin sitt uppi i sultina, og ætur en fóri vori lokis, og
 mónum sam af þessu risu, var heim ortin fívarna. En
 nökkrar af hi fætta ójalla heim í Gingeyrar klæstur og doðar 1212.

4. Biskupar og Kirkjulög.

Eftirnarður Jóns biskups Ógmundssonar var Ketill
Þorsteinson, mesti ágþismáður; hann var biskups ~~á~~ tilum 1122
og ítti dökk ^{ur} Gissurar biskups. Hann hafði áður átt í ymsum oná-
num og gengit erfitt at ná nætti sínunum, en af göfuglegndi
gaf hann mikilfáumanni sínunum upp allar sakir, og soðr hann
svo sjálfur fríritar, at eftir fad hefði sér allt gengit at ókunn
í alþingi 1121. Soðr hann Haglito Mæsyni demisögn af sjálfun
sín og sefatið Hafliði þá mikil. Þegar ofsi hins ^{Hans leikr} kyrtri fram
íir löfi. Ketill var biskup i 23 ár. ~~á~~ 1145. umlega 70 ára.

Eftirnarður Gissurar Gleifsonar var Þorlákur Runálfrson
og tok hann við stathnum í Skálholti 1118. Lemmadr var hann
ágður og ljófamenni í allri umgengni; efldi hann enjóy frid í
landum t.d. á alþingi 1101, sem fyrir oagh. Gissur kaus hann
sjálfur fyrir efti mann sinn. og sigrir þat best, at hann hefir
verit ágþismáður. Hann dó 1133 eftir 14 ára biskupstígi, et
eins 47 ára gamall.

Fessir hvir biskupar sándu: „Kristinnalaya fátt”, sem
einnig er nefndur: „Kristinn röttar him ferni”. Þengu þei
fessi ~~(þ)~~ kirkjulög samþykil á alþingi og höfdu morgna komi-
num í ráðum með sei, ^{svo sunn} ~~þ~~. Lemund prest fórk og Óssur
erkibiskup. Þundum eru fessi formu kirkjulög nefnd:
Kristinn mettur þeirra Ketils og Þorláks. Þat var ~~elstu~~ kirkjulög var.

~~þ~~ ~~alda~~ biskupsar hefðu ekki meiri ritt i Lögnættu en hverann-
ar lögnættumatur um miðefni kirkjumálar, voru allt kirkjumál
samþykkt sem almenn lög, og kirkjulög gjöfin fari að valdi land-
stjórnarmanna. Það ríkti satt og samlyndi metul biskupsa og ~~landa~~
höftingjanna. Med Kristinn ríkti hinum farn farm breyktist þetta
mátkort. ~~þurh~~ ^{af} Samkvæmt honum hafa verald lejur höftingjar minni
ritt i kirkjunálmum, en biskupsar og adrir kennimunum fjalla um
þau admestu.

Eg set hic nökkrum afriti til synis:

a.) Kristinn ríktur. (~~Hæstu af ríkinum eum þetta~~): (Menn skulu
trua að eim gott og helga munur, en ekki blita heitnar vottir; ekki
fara með galdrar eða geru inga; ekki gera með orðum sínum eða
fjölkynqi fi staðnum sitt eða bana. Ekki okulu með trúna
að steina til heilinda sín, né fara með kyrja Steinum eða magna þá.
Allt þetta vartadi fjarþangsart; en fardarhuskapur vartar skýr-
~~ganga~~. Allir fullarðir menn skulu kenna ort og afferli sín
kærnaskílun; þat vartadi fjarþangsart at vanredkjá þetta. Æll
lik skulu grafin i vigtvi maled og likeðungs eyrit galdrum. Þær
farþejandi skal leygyja þar kirkju, er eigi var áður og miðdaga yfir
eigin kirkju skal hver kirkjulánsi sunja og lyja honum í Lögnættu
eða at Lögborgi, eru að vorþingum; en fremur lyja honum
eim sinni að hvernir eru heima uit kirkjuna. Þegar flestir eru
uit kirkju. Ef fi kirkju er eytt, sett eru gefist, vartar þat fjar-
þangsart.

Um þessar mundir taldi kennimunum þat óaln hjálparney,

192 182 189

at leggja Kirkjus og gefa lónd og lausa auru til þeim; meðan, hér vitsir og fátdök, voru fáir til at gefa Kirkjum i lífanda lífi eru aflið sinn dög. Kirkjur efldust því miðið ad fi, einum jötrum. Þá fluddu einnig liundarlögin at fjárhög Kirknum. Ríkis menum gafa Kirkjum sínun sem með til þess ad þarf ekki at gjalda liund af því fi, en svo gættu þetta at erfu. Þri fáfur til sanar.

No læge
Laukravnt Kristinum ~~grætti~~ var hver prestur skyldur at aiga einhvern stadar löheimili í fardögum. Presturkin miatta þeir lígi selju fyrir minna en 12 meðan ~~þær~~ ^{með} árit, en ~~þær~~ ^{þriggja} sekl áttu þeir at gjalda, ef meira var sell. Þó miatti aukna biskjur presta, með samþykktu biskups, ^{t.d.} ~~ef t.d.~~ embottisverk um erfið, yfir vanda og lengn vegi at fari eru vand vatnsofali. Ef prestur flutti frá þeiri Kirkju, sunn ham var ratið til eldvætra þar engar lítr, þa var takið það skýgargosst at neika slákin presti embotti, líka ham synju lítr ar. frv., eða ~~verð~~ ^{verð} samvistum við ham. En prestar gátu leyst sig frá Kirkjum með því at kenna áðum prestes fóstri og selja ~~þær~~ ^{prestingin} myndakorti i sinn stof; en biskup haftri þó rétt til at taka i haumana, ef hanum fátti mærum óhofur til prestverken.

Ef prestur sýndi biskups óhljóði, þa var en sök sett a alþingi fyrir 12 prestadámi. Skyldur var biskups at Roma i hvern hreyf. Þegar henni fór um fjarlungey og vigr Kirkjur og kennilus, skart festa heora skírur (biskupar hönn).

Einfremur skyldi biskups veila skrifflargöngur; komu margir til biskups og jötundu synkir sínar og visti henn fær og ákvæð, ~~hve~~ mikil skyldi gjálda fyrir þér til fyrirgefningar. Þegar him setti ~~þa brotloji vid quæ~~, hafði gefit hafið mikil til Kirkjum, farist pilagrimsfest, eru til krossa, þá fyrirgaf biskup synðirnar, sem umhverfðinu gáðu á jörðinni.

16). Magnus Einarsson biskups i Skálholti (1134-1148) var 5. maður frá Halli af Sítu. Þa því er soð, að þegar Magnus biskups kom frá Noregi til biskupsstólsins og ~~rétt~~ á Þingvall, hafi allur þingheimur þrifst heim til Kirkjum og heustar með æshygli á tónu ~~Kirkjup~~^{hans}, um sáð er gest hafði í öðrum löndum. Einum í Noregi næstu hann var ~~á~~. Hann fengu 2. lendinguar oft at vita um ymisleg frá öðrum löndum.

Magnus biskups var næsta lífsmenni og þó skörungur mikill, starfðastur í Lund og vann maður at alisti; friðsaman var hann, stjórnarman og þó vinsæll. Hann Keypti Vestmannaeigjar til biskupsstólsins og hafði í byggjun at selja þar upp klauðar, en áður en þat yrkti óli hann á sorzleyjan hatt. Hann var á ferum Vesturland og giski í Hlíardal 30. Sept ^{anþóman} 1148. Höldur hann upp í þeum þessa nöfli og brauni biskups þar inni og 7 prestar, en alls braunna þar ²⁸ ~~72~~ manum; eimur matar komst ír eldimum; þat var landum þar. Hann tök seiðum man brauna sós meiri, að hann gaf eigin sínar til klauðar. ~~En klauðar fari að fá sínar eftir að sínar meira vinist.~~

194 184 190

C). Klængur Þorsteinsson (fæddur 1105) var ein af leiðsveinum Jóns Ögmundssonar og var sínum biskups 1151. Klængur var ~~síðla~~ mikill loyamáður og at áðru leyti ~~með~~ leitar og vel viti borinn. Hann var vistinⁿust flest ríal manna á alþingi um sina biskupstíð og veitti þeim ~~flestum~~⁵ betur, sem hann fylgdi at málum; en óhlutdrogur var hann ekki allt af. Höftingi var hann i land, gestrisum og stórgjöfull, gaf sínum og fátokum; hann héttaði oft stórar meizlur. ^{Hann var} ~~Vinsæll meður var hann~~ jofuhaf af alþjóðum höftingjum, enda leiddi hann miðjöld hja sér et vanda um síðorað manna, þatt sjálfur vori hann síðursjófittur. — ~~Fer dípp~~
~~Keyp er sín vinatíð, sem hefur~~^{entan} ~~meritus~~ med samfari með ~~síðum~~^{sinum}.

Klængur biskups kom með fróðleis fermd. byggingsarafni. Þegar hann kom fra vigrslu. Árit eftir lík hann byrja a Kirkju-^{smít} ~~byggings~~ i Skálholfi og var hin vigt ^{freim} ~~á~~ sárum sitar og píttipí eitt hírusta og vandavæsta hús a landinu. Það hefur ijmu-um meikustu mænum landsins til vigrslumar og líkli-² ~~st~~ ^{Síðu 840 með} ~~at~~ ~~meizlum;~~ ~~vigrslodögum~~ ~~á~~ ~~dagverði~~ i Skálholki ~~840~~ með. Allir viftingarnir voru sitan leystir íl með gjáfum. Og allar meizlur vildi hann hafa at síð formanns (~~forfedra~~ sínus) Gullholteik. Þriðjan gimsleinum, gaf biskups Kirkjumi og ~~pennig~~ ^{sk} var vanson hans í allu. Síðukokur Kirkjum er endurholtið hinn og lík kenna a skotnum ungu mænum prestleg frosti. Klængur biskups dó 1176 og hafði þá verið biskup i 24 ár og var a 71. aldarsári.

5. Klaustur.

Klaustur vorn stafnud hér á landi sem amarstatar, kirkjumni til eflingar. Ætar en kristni var ~~þ~~ lögeskin hér, vorn rokkrir með dem helgutu quæ lif sitt í einveru eðu liftu „einsclumanna lifi“, t.d. Hólfur him i öski, Görundur him kristni og Máni him kristni. Eftir kristnitaðnum er getet um 5 konur ~~en~~ Karlmann, sem liftu einslifi hér á landi, átar en klaustur vorn stafnud. Ein af þeim var Guðrún Ósvifurs dóttir (~~fædd 974~~); sírustu ár ofi sínum var hin einskonan numna á Helgafelli og óskati hevir, græl syndir sínar og helgardi óskari lif sitt, eftir breytileg g með samt lif, blandat ásl og hatri.

Hildur híð skulka á Höllum í biskupsóð Jóns Ógmundssona. Hún var trúorðin og breintif og bad biskups at veiga sig til numna en Jón vildi ekki. Skókk fja Hildur fram á Kalbeinsdal og gerði sér þar skyli ír hellum og mosa, en liftri á herjum og votum. Seikat var lengi að henni danduleit fari til hún fannst. Jón leitinni að hon Hildar og niggri hana; henni var gertur sírolokun hafi á Höllum og liftri hín í hennum til elldidra. Achrei miðið hinn veraldlegi ort hegra og ~~bad~~ um því, er hún fyrfti með bændingum eðu í hljóði.

Ein af þessum munum híð Ulfur, lengi einslukona á flingeyrum, en næstir Suðanar prests miklu. Tvö ströngu ein setnlifi liftri hín, at engjumur Karlmáter miði Ásja hana

196-86 (93)

g. Líman sonur hennar fækkt hvorki at sja Óðnunum eru tala við hana. Þá er henn ~~vildi~~ heimsótti hana. Þinn þóttish fá vitranir og tolde Guðnundi gítta trú um, að henn yrkt biskup, en allir heilozir hefti velþaknum a; - við Guðnundi ^{gjöt} vildi hinna tala.

Munkalif ^{líf} setki fyrstur hirð Rúðálfur biskup i Þd, sem fyr ^r er sogt, en stafnumen ein leitundur lok met hark fyr hans til Englands. Hérum ^{Næfli} til 100 árum síðar kemst hér fyrsta klaustrum hér á fastan fóð og voru þau alls 11 og voru þessi:

a). Pingeyrar klaustrur. Jon Ógmundsson biskups næst meðan um stafnumen þess. Eitt vor voru mikil hertindi myrra og veitjan og fleiri tel vorfingis á Pingeyrum. Hér henn og allir pingeyrnum að reisa kirkjum þar og klaustrum, ef vetrar bestrandi. Tíðin bratt að morkadr þa biskups fyrir grannuelli húsanna. Þó fari en biskups ^{klaustrum} að gefa ^{klaustrum} allar leikjur frá stórum, en hennum hóri að svæðum milli Vatnadsals og Hrítarfjarðar; aðrir hérað buer lísta eimur fi fram. Klaustrist kemst ^{leir} á fastan fóð 1133. Það stóð ^{nim} í 400 ár. Pingeyrar klaustrur var jofnan met antugasta meerkustu klaustrum landssins og um langan lime eftir höfuðhlánum islenzka biskumenta og mentunar. Samtals voru þar 24 ábítar og sumir af þeim orjög meerkumum.

b). Munkabverar klaustrur stofnuði ^{Björn} Gíalason klaustrum 1155. Það stóð í 396 ár og voru þar samtals 27 ábítar. Þessir treir ábítar voru nefndum kumastir: Einar Þóleifsson (eiginn 1455), mikill forstimator og Einar Benediktsson ^{sem eimur var meðan lattektar} (1457). Einkaspálasamn Björn-Benediktsson ^{en} (1457).

c). Hitar dals klaustur stafnadr Þorleifur bándi Þorláksson heistokst 1166. Þit er mæmum kunnugum þetta klaustur og óvist hvorki notkra sinni hefir þar komist a regulundim ~~festa~~ klaustarlífatur; en munu þat ^{nun} hafa slátt til tóluleysi stóran líma; þar eru 5 áðilar taldir. Órsókin til stafnunar ^{o fess} var branninn mikli ⁱ Hitardal 1148. Þorleifur ^{þeikaldren gaf eimur sínar klaustur} var austur höfingu mikils meðum og ágötur master; hann dí um 1200.

d). Gykkvábojarklaustur var stafnadr 1168 eftir heitni ~~þorlák~~ lianda ^ð Gykkvába; hann var austur master og vel viliðurinn. Þegar hann var kaminn a gamalsaldur áttihann enga erfingju; gaf hann sín fréndum sínum onlik fí, en hells þó miklu eftir. Ljsti hann fíu ² ~~1~~ yfir at hann vildi kýsa Krist og helga meðum sín til erfingja að pri, en hann átti ógefit af aust sínunum. Hann vildi stafna klaustur og var þat sett á hegginar af þorlaki Þorhallsgyni, síðar biskups ^þ Skálhalla. Þengur biskup vigtí klaustri ^o Þorlák til áðóra. Þetta klaustur var frögast allra klaustra hei fyrir brein lifi brodranna og heim síðu þat margir frá innlendum og erlendum klaustrum, sunn fyrir myndar klaustur. Klaustri stóð i 382 ár og var þar taldir 19 áðilar. Þeir meðaster voru þorlákur helgi og Þraud ^{ari} síðar finnsun, en síðar varð biskups í Hafnum, en do ~~ef~~ ^{en} eftir ~~ett~~ ^{ar} ~~fin~~ ^{þar} hum varð biskups (1264). Hann var einhver lertasti með hin a landi a sinum líma og mest ágöldismatur.

e). Helga fells klaustur var stafnadr ^þ Gáley 1172. Það er flutt

198 (88) 195

á Helgafelli 1184. Ógmundur ~~notkun~~ Hálfson, biskup Flórey
og lærðum master, átti mesan sitt í stafrum þessa klaustrar. Hann
gaf eisar sínar til þess, og var henn vigtur áðoti vit klaustrit.
Ógmundur var mikill hofur master, enda var henn ainn sinni óbirk-
upskjöri. Hann keypti seimur Helgafell og gafu þá ymsir lönd
og lausa auru til klaustrarins, i áheilum yfir salu sinni. Þetta
klaustr var nýrð andagt y stórt ~~tierantil~~^{nor} 370 ár; þar voru 24 áðarker.

f) Hirkjuklojarklaustur var numruklaustrur og stofnætt af
þorlaki helga 1186; þad síðt til ~~listar~~^{síðaskifta} tólfar tóma og átti þá 42 jörðu,
er konungur tekþad undir sín.

g). Saurklojarklaustur stofnari Brandom biskups á Holum lítu
yfir 1200. Af þessum klaustrum eru fíarsagnir, enda mun það hafa staf-
it stuttan sinni; þer eru at eins ^{pri} abíðar taldir.

h) Vídeyjarclaustur var stafnart 1226 af Þorvaldi Gissursoni
syni ~~á~~ Þraun. Hann keypti Vítey og fíeys Snorrar Guðlaugson ^{Tökust þá megrí over því} i
list með sín ad henn klaustrinu á föld. En ~~þorvaldur gerði~~^{það} ~~og gifti Snorri Ingiljóru dotter~~^{hann} ~~sina~~ ~~gissur syni~~^{hann}.
~~þann~~^{það} ~~gretti~~^{það}, at gifta Gissur sán sinn ~~Ingiljóru dotter~~^{það}.
En ~~það~~^{það} ~~taldir~~^{það}, at miðst af hafsfimiðu hafi verit arfur Hallveig
Ornsdóttur Breiðholings, eftir Haleklegg ^{hun andga} ~~vera~~ frá Skíra-Dal
undir Egypfjallum; en Hallveig var ~~kona~~^{giftist} ~~Snorra~~^{en} ~~þegar hó~~^{það}.

Magnus biskups hevði ~~það~~^{það} Þorvaldar, veitir klaustrit y Þorvald
til Kanaka. Biskups gef eisum klaustrinu allar biskups tekkir
sinar miði Balusár i Yralfink og Hafnarfjörður. — Taldir
en 17 áðarker í Vítey og 2 priorar þeir Þorvaldur Gissurson

199 ~~189~~ 196

en af Skormir Káradólfssynið ^{hinn} ~~var~~ var lærismann, hvor
i sinn liett. Ein af ábilum i Víðay var Ógmundur Þálsen,
~~síðan~~ biskup i Skálholli, frá 1424 - 1539. -

i) Regniastadaklaustur krest á föl 1295. Gissur jarl gaf
Regniastot til klaustrusins áður en hann dó, og hugði at gagna
~~þó~~ i Klaustrur, en hann dó 1268. Þróunudur Höfukirkjus kom fyrst
í lagzíman og físk notkerar vökur kanur til at gefa því störfi.
Klaustrið var munuklaustur og heil fyrsta abbadisir þar Ketlin.
Hin hófði átun tannit sír munu lífnað í heima hinsum; þar
var óvanntals 12 abbadisir og gekk þau undir kanung 1552 með
46 jörðum.

ii). Mædravallaklaustur setti Jónundur Garðbeinsson biskup
á föl 1296. Hann loyti miðst fi tilspess og þegar
þat gekk undir kanung (1552) fylgdu því 67 jartir.

iii). Skríðuklaustur er ^{sagn} ~~talit~~ at hafi verið stofnað 1493
af Stefáni biskupi. Þat var helgat "guti, karin mey og hin
helga blási". Fyrir því vóru priorar. 1552 gekk þau undir
kanung með 25 jörðum; þar óvanntals 4 priorar.

Munkarnir umnuð ^{fögji} heil, at vera hreinlifir, hlýtlir
(þáfarum og yfirmanni klaustrusins) og fátokir. Órit leik á
því, at erfittask hefti sunnum munkumuna engist að halda
fyrstu og hefta heil sitt. Landa var óholti í það daga ad synge
upsjá nættina, nættir kirkjunnar, sem breiddi sínu líku-
arblöðum yfir land manna, af þeim ² ~~au~~ ^{synð} sinar.

þeir hófu þat með fí íta ferdum til helga stóða. Þér sýntum með holdinn og idrumst á eftir og fáum með þónum fyrir gefum og er hafi eftir munk a miðaldunum. Margar síðleysisstjórar gengu um klaustrabifradim, og þó lítil sé að slika að byggja, þá mið þó telju þat vist, að klaustrin hafi verið mózum hótsnisskýla. En þrátt fyrir gallann, voru margir kostir klaustrum og þá ~~verðt~~, að þau var meittu og efldu birkmentir fjarri innan.

Sunnir áðilar og munkar voru miklir fræðimeum og ~~eftirlig~~^{idkend} í fjarlægum fræðum, ríkstu upp gamlar heður, þyddu vil g fernanda önnur. - Hér er at eins að að íslenskum klaustrabifradum.

M). Kristlini ^{Kristna} og salubni voru einn páttur Kristna ^{Kristna} og óthik i námu sambandi kirkjuna og trúi manna. Þau voru eins konar upplidistofnanir handa fátakum og munadarlausum. Þau voru ~~þjógvu~~ ^{þjógvu} ~~nafn~~ ^{nafn} ~~þjógvu~~ ^{þjógvu} ~~bij.~~ ^{bij.} ~~ad Dalba~~ ^{ad Dalba} i Landbroti, Hypsilum náloð Dalba Keldugrúpi ^{Keldugrúpi} og Breitabóltar. Kristlini ólu örum fyrir munadelegingjum, hystu fátdra meum og greiddu fyrir þeim o.s.fv.

Salubniin voru lík Kristlinum; þau voru greith- og gjesthlus hunda ferðmánum, einkum fátakum. Þau munu ekki hafa verið móz. Þeit var að Ferjubakka i Þorvarfjörð vestra. Hljóð ^{ein} ² sem þær bjuggu: Tanni ² og Hallfríður, gifa mikil af eignum sínum til salubnið þær, hálfl. Bækkaland, 10 kír., 600 or ^{eina} ~~eina~~ og Ferjubakki. Tanni áskildi sér ~~vætt~~ að standi fyrir binni neðan lífli, og var þat stafnat með leyfi og að rati. Gissur ar hiskups ² Leifssonar; eftir dantu Tanni skyldi Skálholtbiskups risti fari.

6. Dýrflingarri og Sudurflingar.

þegar kom fram á 12. áldina magnatist hinna á dýrflinga eða helga meum, leifarpeina, heim, fártoldus os frv. - Á þessari áldagnatist íslensk
Kirkjan ^{tro} dýrflinga: Þorlák ^{tro} og Jón ^{tro} biskupsar. Þeir voru einnig hæfir um sína
daga mikilir dýrflingatrúarfrönum.

Gudmund Árason, síðar biskup, dreymdi margu undarlygrðrauma eftir
dantu Þorlaks biskups fírhallaðana. Og holt ham, at helgir meum hækki sér þessa
leyndardóma, t.d. at ~~ef~~ líkami Þorlaks biskups voritakim ur jörðu latim i
"Skrim" og tilbottim. ~~þa~~ mündi lidarfar beftva. Þall biskup i Skálholli tók þess
helgimáli dæift í fyrslu. Frígham var hja trú ar lausmátar, stær vitur og góttini.
En lotus munham fólhæfða sannfæst um krafan veik mæturbröttur sins og léi
presta leon yfir 40 jarðteiknum sögur af Þorlaki á alþingi og overjn, að Samarsvöld.
Þorlakkur biskups var inn settinn ur jörðu með lögium 20. juli 1198 og latim i
dýrflégh skrin, galli, silfri og gimsheimum sett. Írist eftir var messudagar
hans löglæiddar, 23. desember. (Þorlakkomesa). Margi þáttisanna helgi Þorlaks
Ham var fyrir myndar matur i öllu lifinni sinn, Sam Kristinn, konostkim og meitstak
En inn fór fyrst fyrir alvöru at hera á Kraftaveknum dýrflingsins, þegar ham
var ískallatur í trin og ítron. Síðu meiri inn af öllu landinum at Skálholli til
þess at rjóta nátar hans og hylfi; mennditu jafnvel á ham i örsum löndum,
einkum á Norðurlandum, og kom þannig mittist fi til Skálholstals. Þoo
mátti Halla, at blindir yrte tjaandi, Kryplinger orðir, viðstola meum og
"djöfulatir" fengja meinaból, og nesteknismenn i ýmsum löndum frelo-
utrust virði trin og heit til Þorlaks helga. - Eigi er aðskild ad ekki, at allar
Kraftavekssognir um dýrflinga sér ósamar. En virði mititaroneum
trúum á þær á annan veg en midaldarmen gestu. Ófriðin, þekkt-
ingarlegist a miðtunum íslenskum og æst innryndunarefl fáður af sér

afsjóinir og mazar kynjamynndir, ír eigin hugoski manna. — Slik fyrirbrigði en verkefni fyrir Sálarraumamötur ókoniuma tíðar. Þó hvejum verfi eftir trúinum og at trúin flytji fjall, or at vissa legti rétt, en hvers neyna veit engin matur em.

Sítt meum a miðálumum trýta engu mætur í Hölöða en Guðr og bræddar með kvalir Íslenskis þá breytu þeir engu leitar en miðtar meum. Óftri og þjótr leitar síð af allu til Síreydis og lifornisbóta og síð spá, þegar Kirkjan fyrirgefur brod manna, sem heuni íðrumarsmiki og borða broð ein.

Þegar Sunnlendingar höftu eignast dýrlingar fáttust Norrlendingar eigi mega veramini meum. Jón biskap Ógmundsson fáttipar sjálf kjarinn dýrlingar, fari spíttei verilem mikill meintlamadur í lífanda lífi, þá var hann þó mikill frómandur kristindámosins myrra. Og fljótt fór at krisast um jortteiknir, er ~~skot~~ höft ^{ordst} at honum lákmun og var þeim miðrinat. Brandur biskups Ógmundsson ^a₁₂₀₀ ^{maðr} Hölm leit taka bein hans ur förlit ^(dæsin) (ær 1198) og gerum þau vand að Kirkju (skrin). Þá var meðnöldugur hans lögteknum í alþingi 23. apríl (Jónvöruða). Ðó ^{gr. nū} ~~magi~~ mjoðzat hea a helgi hans og Koþhaukskum. Að fessum línum loknata meum met vigtu vetrar og fyrðagum, hringingum og dýrlingabeinum; menndrakka jafnvel sertil heilsukita þat vata, sem dýrlingabeli voru fægin i. Úður slöknum, menngjörpun fengu meimbók með helgabótni.

Fessir íslensku dýrlingar voru eigi teknar i dýrlingatölue þarfans ^{c. 1400} og voru þeir fórelnum í átrum löndum; — Þorlákur var jafnvel tilheitt innan sútur í Róm undir handasjátrumna að sjálftum þarfum. En engum varð það að þeir fóru upp fyrir þarfum, ~~það er ólagt~~

~~það er ólagt og ógjálfum~~ Ellki var hugsunartlaus klæpsist að fari að lögleida dýrlingar í Katóloka Kirkjum; og eru e mu. Þen leverlegaði ista þáfi varð fyrstaðarlin

latna fram fyrir þáfa og röklyfja með mörzum, taknum og stornostkini, að hann hefði í lífanda lífi meiri helgur manar. Þek ero þáfum ^{þó} Kartinala meða af öðru konfármæk benslits, eftir dardanum og breyfni hans í lífim. Síðan voru ^{þær} 2 valin-kunni Kirkjuspjónar skipatir sem einskonar tolomenum Hólska. Þeir áttu samvisku samlega að gðla hogaðmuna hans, með því að rýra sem mest götveik og gildi hins líma, því ^{as} dýrlingar voru mestu óvinir Hólska. (~~og fátt tilgjatham við~~) Þessar fóssu ~~iltslit~~ ifarist af Hólmum heuum). Alhaf fórðu, að Kirkjum sigrandi; - tolmenum Hólska voru afur lítið barnir.

A þessum tímum voru ~~ófjöldar~~ ^{bar mikilá} of flegur ~~donum~~. Hólski og dýrsliljóflar hans - vikapíller-sinsk að ferd að genug "ljósum lojum". Þeir fóru í alra Kvikinda líki og ásittu meðum. Þessi værin geyn öllu þessum illfjóti voru dýrlingarinn og Maria mey. Þá rísa Kirkjugarðar, og margir meðir fyrirleundir sínar að undan mandaunda og hæderi, o.fl. þ. h. - Þá sín með oft ^{þær} Röður að himni í sem, uortarmánu (hálfs-lungl) inn a hinum og leitadi fad mandaunda. Þordir og hvinbir alfar voru þá símis að ferðum, og Reynja með ritu um heint, belað drafus af himni ofan y glöt-ug svært ráust a lafli o.sv.

Síður gängur. Þórk. ~~Kolmen~~ ^{as} 2. Kunni genug að sunnar til Rainn. Þar fásyn með lausn aðra

2 1
sumar synda og avirtinga. Þessar sútur gagna gur vori miðjó
hérðan á ^{12.} og ^{13.} 14. öld, en hinsfari algjerlega með síða bokinni.

Fil er skrá yfir nöfn pilagríma frá 1100, f. k. klaustri eim
i Eggarími undan i Rímarháma. Af 4000 nöfnum eru 39 íslensk
þetta eru nöfn endurgängja manna, og af eins art nafnud er
¹ ³ ²
Kumugr. Og ~~Se~~ ^{þegar} ^{pester} ~~Þessi~~ nái góði, at þessi leit er eigi síð, sem
almennum vor farin af Norturlandsbúnum, f. s. er
þod ljós, at moxur íslenskum undan hefir að þessum
árinum gengið sútur, enda gægjan virk um miðjó
moxa og ~~þær~~ ^{þær í meðe} sumar meðustu munum fjötlinum.

F. l. bokur voru vitatar af íslenskum nöfnum um
endurgängur, en að þessa leit um Rímarháma meini-
ast þeir eigi a. ~~(F. m. bokinn er óf. atta bokinn Skriffti)~~ Gissur Hollson
fóru Haukkadal, og er hin miðað, en hin er eftir Nikulás
íslóla at Munkafveri og er hin um til. Nikulás lýsir þann
leitum en liggja til Róm og pilagrímar fóru; segir han
hvægjars döguleitar Skuli fosa, lýsir borgarhlípun a leitinni
o. s. f. w. - Flestir pilagrímar genga sútar með þoku
bokinn, höfðu stuttar döguleiti og voru erit lengi a leitinni
Nokkrir fóru ^{vítandi} ~~gangandi~~ og sunnar Ójóleit.

7. Íslendingasögur, og önnur fornrit.

Hyt

Sögur þar, sem nefnast einn nefni Íslendingasögr, ~~þa~~
~~gerðust a~~ ~~þa~~ ~~9. 10. og 11. áld.~~ - þar eru fleskar ^{um} við bortóttir ur lífi einstorkra
 manna, sínum afrekommanna. Einnig segja þær frá minni
 hittarománum, sem koma mið ~~síðuna~~ ~~við austunum~~. Sögurnar segja
 fleskar frá eimi ott, lit eftir lit og eru þoi ótar sögr;
 en atvær ná lengra og verða at vissa leyti heradssögr, ~~og~~
 fleskar segjast frá alls herjar fjórmáleum ~~at~~ ~~innan~~.

Fri þori ~~síðuna~~ við bortinum gerðust (á 9. 10. og 11. áld.) og þær til
 þeir voru fleskar manna i sögjum ~~við austum~~ ^{skráði} uppi og settir í sem-
 hengandi söguheildir á 12. og 13. áld. gegnudals þeir á
 örnum fjórumrúmum fram af manni. Sögurnar voru
 soðrar í veidum á fringuum og örnum mannfundum
 at mestu leyti með eigin ortanum og ortatiltökum. Þá sem erit
 fyrskur allra til þeis at segja hve ja sögu, hefir sjálfur verit
~~þa~~ ~~krifum~~ ~~fyrir~~ ^{af} efnum og fædd þat i sögubüning, mið
 þeiri list og fegund, sem em er í flesum sögum. Met
 sónum snildumini og sama hrafandi koftlinum ~~hins~~ hins lifan-
 ds, voru sögurnar soðrar mann fram af manni og voru
 um langan aldur aðal meint lind fjórumrúm.

Mínus nifitarmanni er þat lítt skiljanleg, at sögurnar geti
 verit samar, at þær hafi gegnust i manna minni, án þess ^{at} ~~þa~~
 að høy ^{KK} skeggjast at mestu. Á vorum hinum gata eigi sögnir
 gegnust ita gengit usanna í milli óbojalatar. En hér er um
 trent ólikk at röða. Þis farfetravara var miklos fábreyttar

H2

og einfaldar, en lífþjóðarinnar er inn á dögum. Þeir meiri, sem eigi kenna að vila sér til minnis, munna lector daglega viðbundi en aðrir, þeir eru vertrat að leggja allt á minnið ~~þykja~~
 fad og efra, og fari heita er að munna, sem fara ~~þess~~ til
~~skyn~~ hev vit, og viðbundinir eru ~~þykðar~~ ^{þengju fjarri} hve atum
 Örnukadur móður hefir að jafnari fá breyttari hugsaunir, en
 mentadur móður, ~~þegn~~ ^{þengi} ~~þjónustubringi~~, hann man
 fari hefur frekka fáa, sem fyrir hann ber glemm hugsaumur,
 en illum alla daglega viðbundi og samtöl manna. Þetta
 ekki að vea hveojum manni eos ljóst, að eigi þarfum fad að fylgjast
 fad eðrei óhett að falllysta, að sögurnar geli verit að mestu
lyfi samar, og að þær sin fleshar eos samar að í
 þeim vertr leggj veru lega, ~~sin undirstute sögum~~
 Forfatur vorr elskarð alment frætur Samleikarnar
 en mið gerist, þess vegna söztrar þeir sattu rött frá, ~~þykktu~~
 eigi visvikandi. Eigi miðið verku þess, að allt sé rött ~~verð~~
 unum, þær er vita finnalestskapin og hjaðriarval.

Óvættar og drangatrí traflar Skýrjanir feda varra, eins og þær
 trafla morgam eru i dög. ^{saga t.d.} ~~Eirbyggja~~ Sam soða, fótt
~~til~~ ~~Föt~~ ~~lár~~ undrin, ^{a.f.} og soðan af veimleik eftir spjóf hajfist
~~o.s.~~, sé eigi óbyggileg, ^{o.s.} og togslega tilfyr Samleikar.

Ey hefi soð, að sögurnar hafi gengit manna i miðli,
 kyn eftir kyn. Eigi voru þau allir, sem söztrar söjur.
 eru voru jafnunjallir söju meiri. Sír stókrir enum lægð
 þei líst fyrir sig og neftust þei ~~þóður~~. þær voru gætur

þeim hafi leik ad segja vel frá, voru minnugir og frætri.
Þeir ofðu minnið met fari ad heila allri húsynum at ällu
lifi festsasins, og ~~mejla~~^{hælda uppi minningu,} óf ~~mejla~~^{óf} sinnar afrogt hemar.

Höfundur Þurhverfyn segir, at fester þar sögjur, er gest
hefi á Íslandi, hafi verit ríkatar átar en Þorvaldur
biskups Germunds son dö, en það var 1201. En eigi vita
menn hvægir hafa ríkata sögurnar; þeir ~~gjafa~~^{gjáru} eigi ~~um~~^{um}
nýju sin^x og ríkulu hvorti i frosgrar-eda húsonum oknum
Tognirna, sun þeir farta í leitun voru almenningo eign
lífdu á vörum fjötulrinnar; þess vegna hafa þeir eigi skot
at sig sem höfunda ad söjunum, enda mun
þeir hafa ríkad þar at meistu ortvætt upps, eins og
þeir lestu þar, og adrir bestu sögu meum kumupðar.

Festar sögurnar eru likar ad efni, mest um vigaferli
og adrar deilur manna, og segjufói þoi, hvernig ágætis-
menn ~~vom~~^{vom} afsíttir og loks dreppnir. En það leitir aftur
til nýra hrygjuveska. Sumar sögurnar eru einskonar
og jar leikur, þar sun örlogadísirnar standa ad baki
(Bíðasrossar) leikkvæðins og ríkti írslitumum, hvorkihell
ur er til falso eru sigrars. All er meininum ~~fyrirheng-~~^{askapag}
at, þoi "skópum óna ekki reuna". — Þat eru gotin
og skopanormidnar, sem valda skopumum. Verður þoi
sagan all dularfyllri og haleikari. Nálega í allum sögunum
er persi firlögum trú orði og sin skadum virðist efst að baugi,
at all ill verkur fari markles meðal gjöld, fyrir staðar.

154

Sógu hefjumum er líst svo vel í samum sögumum, at
 betri hísoingar af mænnum fimmast eigi í leikur
 ritnum miktar skáldar, nái heldur at þeir gefi gleggrí
 Skilning á mannlífina yfir höfuð, en sögurnar
~~þýða~~^{þýða} - Þar eru ~~samtölur~~^{samtölur} tóos etlileg og skoplyndi
 hversmanns tankvænt sjálfa sín frá upphafi til
 enda. Þen misjafnaðr en sögurnar bæti að fari yz
 orðfari. Þunar eru eigi vel ríkadar, en aðrar megar
 heljast lístaverk, t.d. Íslendingabók, Egilssaga, Eyrbyggja
Njála, Læstadsýra og Hrafnkellssöga Freysgoða.

Egilssaga er ein af lengstu sögumum og talin at
 mestu legið sinn, frátt ~~í heimr sé vito blanda~~^{spant kvenni at var meðan blanda} óvinnunum
 en díarustum var vitteringaferti Egils. Einung er sunnar
 af visnumum taldar yngri. Sagan er af Myri mænum
 of hefð i Noregi um 870 og norð til ársins 1000.

Eyrbyggja er virðuburtarit söga af meikiley. Þat er
 ir eigi gildi sögumá, frátt ~~í heimr sé~~^{í heimr sé} miklar hafi lóðar sögur sín
 heimri. Þar eru meikileyur fáttar í hjiðrúar og draug-
 trosfjótarinnar. Sagan hefð i Noregi um 870 yz norð til 1030.

Njála hefir ad líkkindum verit upphaflga ~~þ~~ eigin
~~X og hafa verit~~^{leidd sterk ríkari} söga af Njáli, og önnur af Gunnri ad Hlíðarendu. Þessum sögum
 hefir ~~gildi~~^{þó} verit lengð taman a 14. eða 15. áld, of því að at
 almennum sögnánum áttu svo miklit taman ad skáldar yz voru ín
 sama byggðarlagi. Þangi hefir sögan verit talin ein meikileyta
 sögan. En að síðari finnum hafa sunnar fórt meum reynitast

hverkja hérna og gerð lítilir árætanleikr heumar, ~~secretum~~
einkunn
 lega að þoi er snæstir frásögnina um lögin. Íslenskir frótnum
 hafa heldit svo klifiskild. yfir ögumni, að hin
 heldur emi og munu holdu framvegis. Sínum forma ólii
 meðal alþjátu og flestra landra manna. — Þar sem Njálkun
 eigi dannaði við Landnámu, er rétt að fylgja Landnámu
 því ^{at} síðlikk fyrkráarætanlegus allra fórrísa. Soga þessi
 orð frá 950+ 1014.

Lærdóla norðan 870 - 1030. Þessi saga er myði áræt-
 alyg (~~þó~~), að Bollaþetti frá Þóldum. Hann er svo vel órýð og
 áhrifamikil, að það er hreinaste andleg nauði að lesa
 hana, og sá sunn hefir lesið hana sínu sínu. Langar til að
 lesa hana aftur. Hann, og sumar annar Íslendingasögur,
 eru i tölu þeirra fain bokla, i bókmentum heimsins, sem
 hvers hugsandur móður med meðal bókmentadímgrind og
 fegurtravíki, les með áblandaðri ainsagni ~~sum afstofnun~~
~~aldrrei nýg af lestrinum~~. Þetta er sömum fyrir þoi, að
 ólikar bokur eru innengjataðar, dýrar andleyrar þerar,
 ókennandi mentaforti fjarstrimur. Þyn frá kynni.

Þá mið nefun meikusögu, að mórgu leysi. ~~eins og t.d. Völus-
 delar~~. Hann norðanum í 11. áld. og er efni heumar fjölbreyttum
 en í öðrum sögum. En sögan er nauðskatt til að inni upp-
 runalega mynd. — Gunnlaugsögn er eins konar áfram-
 hold af Egils. Hann er með um aðstir Gunnlaugs og
 Helga, og norða eins yfir þa ar. — Soga þessi er

áhrifanum til og skunti legð ástastoza, fótt hin jofuffaumt
síðarzastoza. Þógan af Gisla Sírseyri var frá hei-
num bil 900 til 978. Hin segir frá seth Gisla og skýgganga
hans í Bár. Þógan ~~var~~^{var} vel saman og áreitanleg. Þógan
af Gretti Homundarsyni, fíjótheljumni örniklu, var
frá 900-1031. Hin er fremst rannasoga, af henningu-
lausum manni, sem i örum og veru var mikilvænni.
þóttir flesl sanna, at Þógan sé vitut á sítríplata 13.
alðar. Áðal viðburðirnar munu með sannir, en ad átrublyti
er sagannjöld ykk. Þor Óður, sem tilgjón má á hekk ~~fíjótheljumni~~^{met} Grekkli;
og en vitath i sítríplata 13. alðar ~~þóttir flesl sanna~~^{þóttir flesl sanna}, en
pessar: Hausa Þórisøga, Hornálfssøga, Hávarðarssøga^{þóttir}
ings, Hjörvarðssøga og Svarfðóla.

Óll veigahestu aðritin i Óðunum munu söm, en
ef þau ad fóru ad fóru voru eisins ríkilor, og geymdust 900 lengi
i mimi meira, hafa þau fórst í lozi og blundast
þónum ófintigrum og munkaðinum.

Þor Óður, sem helja má sannar, ad mestu stað allra
leyfa, auk þeirri, sem fyrst voru tollar, og eru ríkilor á
12. alði en pessar: Bjarnarsøga Hildelakappa, Gull-þóris-
søga, Baudamannaøga, Hallfredssøga Vandrakkils,
Heitarnigssøga, Nig-Úlmissøga, Valla-Ljótsøga, Reykjadal^{saga},
Jorsteinsøga hvitu, Nopnafirðingasøga, Draplangarsøga
og Hrafnkelsøga Freysgróði, (en hvor allra ágðasta er gan). -
Enn nokkrar sögur, sem uppruna eru hafa verið gróðar

197

og ábyggilgar, en hefa breytt hjaði þeim, sem rituðu fyrir upps a 14. öld
 svo ^{as} moskh i þeim er miður velt, svo sem: Ljósveftingasaga, Harsm-
saga og Fástloftasaga. En 6 af örjunum eru megin hreinar skilaboðar.
 og eru persessar: Fimboðasaga ramma (~~fæðal personar~~ ^{þekktar} ~~þigulegir~~), Kirkja
Refossaga, Viglundarsaga (goðastarsaga um Viglund og Þekklaði),
Hjálmsingasaga (~~frum~~ ~~Bua Andressan~~), Bártarsaga Ingólfssins (land-
 vottasaga, fjórtorsaga um troll eta meim með fjórunedli) og Fjórtar-
saga hrestu (~~um orustur Fjórtar og aðrir systar hans Ljóritus~~) - Allar
 eru persarsögar skemtiblegar og sumar vel dædar. En long skemti-
 legust er Kirkja-Refossaga. Óg með því era þeim að girta, ^{því a} ~~þóttumta~~
~~legatiblik~~, fyrir lyja hitar andamum, sigrar málit, fjórtíuna o. s. f. sv.

Síl en ainnig um 40 postir af Íslendingum, sem gefur hefa
 verið til í einn loði, líndisaman ur íjnum ritum. Saman af
 þessum fáttum en skemtiblegir og sögulega samir, en ^{af} ~~en~~ ^{en} ~~en~~
~~þóttumta~~ ~~legatiblik~~, fyrir lyja hitar andamum, sigrar málit, fjórtíuna o. s. f. sv.

Einu af tækjum hefur verið fram, en sögurnar fleskar ritata
 a 12. og 13. öld, og þessu ritum sett saman frá 1150 - 1230; - þa var
 mikill til meðal annar ófálli í mestum klónum á Íslandi. Fra þeim tíma er ainnig
 mikill til af íjnum helgiðrum, illendum fiftingu, quodratia
 ritum, rimfotri og goðukverum. Fra 1230 - 1400 er fremur lítil
 fámsamit. En mikill ritur ^{um} fyrir Íslendinga á þeim tíma; þær rit-
 ura upps fóru ritin og bræyttur sumum þeim a íjnsa auge, fjóllar
 til bota, feldu ír þeim, en keldu áðra inn í þær og stappa þeim.
 mórgum varman, skyldum ritum eru fóruvel óskeyldum. Samið
~~þóttumta~~ var mórgum ritum safnað í storar bókar. ^{t. ob.}

158

Háskóliar heira eru:

Hauksbók, Nafnhyrna, Háleyjarbók, Mátravallabók, Hungarsöld.
Morkinskinna og Fagur & Kinna o.s.flv. Þá voru ríkardar heira ar
 yngri Íslendinga sögr og þeir, eum fremur öskjósir óll af um
 helgarnem, ikklaða viddara, visa, hafjur og suni ymlest í ff.

Karl Jónasson aleiti að Þingeyrum (1169) dvaldist í Noregi
 með Sverri konungi frá 1181-1185 og ríkari þar fyrri klata af.
 Sverris sögn, eftir heimskunnungs með hans additum. Sverrisrás
 1202 og holda sunnið, at Karl hefi ríkat síðari klata sínnum
 eftir fæt. heima á Íslandi.

Eirkur nokkur Oddsson hefir skrifat bók um Harald
 Rønungs gilla og tuo af sonum hans ofl. Bókin heitir: Frøgga
stykkis^{tu} og er frá miðri 12. öld; hin er fynd, en ymsir síðari höf
 undar hafa leikt upp i rit sín örtrættu kafla. Höfundurinn
 dvaldist löngum í Noregi og kynsiste þeim mörnum þær, sem
 þekktu fyrir afburti, er hann skrifst í um.

Oddur Snorrasan, munukur að Þingeyrum (um 1190), var
 aði að leitnu sögn Ólafs konungs Frøggra sonar, en sémin var býrðin
 fyrdd að Glenzku, en fyrri víslið er fynd. Oddur Frøgga ríkari
 um galdrar y kynja vísliði af meiklum trúleik og mord.

Gunnlaugur Leifsson, munukur að Þingeyrum (dáinn um 1218),
 ríkari bók að leitnu um Jón hicksýr Ógmundarson og Ólaf Kon-
 ung Frøggrason. Saga Jóns hefir verist fyrdd að Glenzku. Gunn-
 laugur var einn af bestuðu mänumum sinnar títan, en frá-
 munum legn hafi fóru fullar eins og Oddur; hann gerir engan
 mun að ófinn lýgum, dýgusigum og sunnum atburnum.

169

Sigmundur Káraðan född 1190. Sagnastri vitum og ríkari þau
upps. Hann hetti gagnen inni. Landmánu og ríkari hennar upps,
en óvist ad þau hafi heft hennu. Þó var Sigmundur lærður vel og
umri allum gömlum frætleikum. En hann fóll allt fyrir góta og
gilda vörðu, hvessu óhrælest sem var. Hann var frisver lögsöðzamann
gi miklu eliti og hundrunum Snorra Frúts syni. Einum var
hann prior i Vítey frá 1235 til dannaðogs 1245.

Snorri Sturluson hefir ritat Heimskringlu eðr. Káraðun
sögrar frá elstu fót til 1197. Annað meðkasta virð hans er
"Gadda", sem við henn er kend og átar hefir verið nefnd. Hann
er talinn langmestur ríkhæfjandur allra Íslendinga, eigin
mjós af því, ~~það~~ ^{hve} mikil henn hefir ríkari heldur af ~~þau~~ ^{him},
hvortug þat er ríkard. Mál hans er hrlein og fogur og med-
fert efnumins í ~~þe~~^{þe} lagi. Hann rannsákar kvesti, sognir
og heimildir, leir sannan og leit réttir, lestri líntal og fleiri.
Snorri má fari fylgi met frogustu virðiðum heimsins, enka
er nafn hans hunnugr meðal ~~allra meintar~~ ^{flestir lærðar} meina.

Ólafur Fjórtansan hvitaskáld (f. 1210, d. 1259) hefir ritat:
"Málskriftar", all með kilið vir. Hann skýrir þau frá sínum
og til fórir morgar visur eftir næfreind skáld, og vísar ~~í~~ ^þ dránumas
tíindr. Ólafur var ágott skáld, vel lærður og þó aði nema ~~síb~~
~~objákn~~ ^{ad} ~~víslar~~. Hann var fríðsamar ~~þróttar~~, og ~~þ~~ ^{görgjarn}
~~reitnumanum~~, og ~~þ~~ ^þ ~~meintar~~ mikill. Mörgar vor henn met fjóðhrifingum í
Danmarkum og Noregi. En um 19 ár gaf henn sig mest virð bokmen-
num og lejo at Hafnarholki og helh þar lengi skáld og kendi þjóðlegð.

460

Sturla Þórhilsson (f. 29. juli 1214, d. 30. juli 1284) er fyrsti aður fyrir
 mikinum sínar. Ávalv til heins er Drottninga, ^{"Drottninga", en er hóttur heiti.}
^{Sturlungar} Hrafn. Ígrír bok 75. áldar
 safnari ófækkur höf. Sögaríkum um Sturlungar ^{þing} a 13. áld. Saman í eina heild
 þat dafn nefnist Sturlungabók ^{en} affimist henni þar Sturla Þórhilssonar í þessu leid.
^{en} egar henni en Þórla egi niður Sturlungar og mánið henni spær lid
^{vel}
 og kveyakum ver munum ~~hóttar~~ til vefs og auðstaðan at segja frá, því at
^{per nissum} Hann vissum ver alvibraskan og höfsemastan? Sturla
 er hafið einnig sögn Hákonar gamla, eftir að Moðruðar loðabótes og síðar
 mikinum sögn Moðruðar konungs (loðabóties) og lík. flæð. Hann hefir
 samit Landnámu at nökkrar lefti, leitt inn í framrílit Ótharlúðar og
 ýmsum sunnþojum. Likkelyr þóttir, at framrílit sé eftir Aðráfríði
 Auðpessa sem Hyrni átti við þetta vil, hefir Haukur Erlendsson
^(d. 1334)
 lögmátar ^(f. 1290) steypt saman í eina heild landnámu þeirri Sturla og
^{"Melabók"} hefir ein gest landnámatókar. Hein er i sunnan
 Hyrnis. — Óthar hófundur ad Melabók "lagt i eimur Höndi Landná-
 fornlegiðst. VEHÍR eru þar rakkar til Melumannar, Borgarfjarðar, Höfuðborgar og en höfundur
 ennar Snorri. Sturla tók mikinn þátt í ofrindi Sturlungar aldarsinnar, og var fö-
 rarkusson ^(d. 1313) í Melum, frændi Sturlungar. Melabók er nið týnd as meista leifi.
 firtíamur höftingar og hverski beardoðar meðan at upplagi eru bláttþyrstur,
 en hann var af ýmsum ástórum afhneyðdar til að fylgja frondum sínar.
 Hann var einn af allra heilsu mannum Sturlungaaldarinnar, örnuuglyndi,
 öhlukdrogur, djuþritur og ágott skáld. Hann var og einn af þeim fær-
 höftingum a 13. áld, sem ^{vom} lausoði fríllifnið og kvennaðar.
 Draumspækin var hann og trúhneigur ^{eigi vikur} að góðum heimsjumátrum ^{en}
henni, en þó fætur fatt. Hann var frondokinn og raunfaldrei
 settir ura meittar frágðir. — All hous vil heca þá med sein, ad hann
uni objítu sinni og var seinni Icelandingar.

Sturla fíolengstum ad Ráðarholi i Dalasýslu. Hónum vor fríz-
 nrat til utan farar 1263. by hóftum meiri fyrir ^{en} þá var Hákon gamli

farum i vestur för Sina og best bane, 'keisir fæt.
 Konungen tok ~~Sturla~~^{af} fályga, hví han hafi verið rogðar með konung og var talim - og það með vefs - eins af þeim er andstórir ora konungsveldim a Íslandi. Eitt sinn skemtikam hártrönum konungs með farið segja "Haldarsöga". Allir vildu keyra sögum og þar á undal drøtningin, en konungur leidhana gefa svi eingangnum. Þegim eftir heit drotningur Sturla at segja söguna; konung gerði þótti gerjatist hemi vel at sögumi og töggumannum. Hér sögur konungi, at Sturla mundi vægjötur drengur og minna sekur en sagð vori. Og það hefti hinfrír ~~satt~~, að han var i agott skild. Sturla vildi flýpa konungi kvæði, og sögði konungenum honum að Kvæði ~~en~~ spánum vildi fáðerhamr ~~þótt~~ hafa orð um sig. Þegar Kvæðum var lokkt, sögði drotningin at hinn óllari aðkvædit vori vel orð. "Hunku míðið gesta at hegra," segir konungur. "Eg vildi at yrta þótti eo hera," segir drotningur. "Spærst nefi ey, að Sturla kann að yrkjá," segir konungur. Seinna flutti Sturla Kvæðum Hákon gamla og sögði konungar þa: "Það ella eyðin yfir heilar en páfinni" (!). — Spærartubratt varin miklu. Sturla og Magnús konungur og vor Sturla i Noregi með konungi til 1271, að haink konfessi til Ysabell með ~~þróun~~^{þróun} ~~þótt~~^{þótt} ~~það~~^{það} ~~hann~~^{hann} ~~pá lögmatur~~^{pá lögmatur}. Konungen veitti honum nafnubolt sem þa vor örðum síður að Norðurlöndum og vor því kallaður herre.

I þeyjun B. aldar var "Morkinskinna" ritat. Hann er um Noregs konunga, frá Magnusi götu til 1177, og í henni eru um 30 þottrar af Íslendingum. "Fagurskinna" er um Noregs konunga frá Helgi Ólafsson til 1177 (fornmálar forfason, sögríður á 17. og 18. áld, skráð pessi rit, eftir alliki þeirri).

762

"Grágas" heitir hin forma löðbók Íslendinga frá fyrstum dístimannum, safn af þeim löðum, er löðgjósarvaldir hefir sett, en ein stórkir meum safnadr í eina heild um miðju 13. áld. Því er aitt handrit af Grágas frá 12. áld. Eftur þessarar bökar er þekkt: Kristinlögspáttur, Þingóklar spáttur, Haga Vígslátt, með Banga tali. Lög Sögnmannaspáttus, Lög rettu spáttur, Afafa spáttur, Ómaga spáttar, Fjarleizur, Rannsóknar spáttur og um hennar ókilt. — Lög þessi eru talin meðilegri en löð annara fyrsta frá sama tíma.

Þa ~~nu~~^{en} helga eru fliri meðilegri við skrifstofu þessar mundir t.d.: Fareyingsaga, Orkneyinga saga, Skjoldunga saga, Knútslinga saga, Jóns vikinga saga, Gronnlendinga saga, Nerallar saga (þjódd) Sönu leidis Rómverja saga, Trojnimanna saga o. Brocka Sögar. Þaar at auk eru margar Þostfula Lögr, 40 helgimanna órignar um 30 viddara sögar. o.s.frv.

Braundur jónsson álesi og sista biskups (Svinfellið) ~~Hans~~ verasti sögu Alestanders miklu; — Þógan er fyrdd ír meðilegum kosti. Hann fylgdi einnig "Lýsinga Sögu Ísl.

dóðum „Makkaleca“. ~~Gos~~ Brandur var vistur ad Fjallkvæði 1247. En Kasimir biskup ad Höfum, eftir Heinrek biskups. Hann fór utan til viðslu 1262, en díði at Höfum 1264.

Brandur var mesti ágætis matur, vildi efla firt og gótu síti, en sín var hann blindur fylgisonmatur konungsvaldsins alla fít, en það munu flesstir klærkar hafa veit hér a landi a ~~Starlungzálslina~~ síðri klæta Starlungzaldarinnar. Hann var ein hverslort astionmatur a Íslandi, a sínum fít og mun hafa mikil morgflirk, en mánum um viðskumungum.

8. Þvæðagerð.

Óf Norden löndum, i elðnu fít, Kóllusus
þeir með „förlar“ sem voru frátr o
græðdu frátr sín fyrir ótrum, til skemtar
og firtleiks. — „Mál er ad fylja förlar stóla!“
þeir sáku a haugum feda sínum náloð hibjóum
sínum, ~~18~~ lærðu fórtarnum ad sér og fengu
af þeim frissir ír óllum áttu! Þeir jukur
sannig so gna firtleik sín og örðu svo ótrum til
firtleiks og skemtar (so gur ókost).

hafa fularnar verit at likindum, þegar þær ~~gæfu~~^{tóku} sig til at
froða aðra og næste mannhylki sem koppfotir. En þá
er finnar lítu fram fengust þeir einnig við rúna-
list og frílkynni. Þegar Rann fram á 9. áld var farið
at nota rúni til lokninga, löftra, Sigrós og spásognar,
og einhunn höfta gamilar konur spásognir með hündum.

Konungar gjöldar löfdu sremma yndi af okkrum
Hóp og Skaldin i hísegum sakir íþróttar þeim. Egger-
~~teit~~^{Enda} potti flesnum mánnum ráðlegast at hafa hylki Skald-
anna, því kannars ^{as} ittu mennta fót á hófum, at þau krofta
nir. ~~En~~ ^{um phr} oft potti fót ^{off} vært at áhrifsortum. Þá náiði van
at leitja örðum óðena i nefni gotanna. Af hinum ~~mis~~ potti
gott at fá los Skaldanna. Þularnar skemta mánnum ~~atde~~
~~frappan af~~^{lega i elstu} ~~list~~ not kvarnum ysgjum og hófa eftirlill sjálfrísk
smul af kvarnum. En svo taka hirtsheldin vist. Konungur
háfdi á 8. og 9. áld, Skald til ad Skanta í veizlum þegar þeir
sínu hóllum sínum. Þegar konung ~~valdil~~^{he}, hófðukon-
~~ungar~~ hirt um sig og einnig hirtsheld; en su þau óspak
los um hirsleðundur sína (konungs gjöld). — Bragi hinn
gamli er talinn elsta hirtsheld Norturlanda, og einnig fari
ðrapa konungskaparino. Hann orli drepjan um Rognar konung.
Sígríð ^{ar}, og ^{vænn} til bork ur henni. Frá miðri 10. áld voru hirt
sheldlin a Norturlöndum eingrunn íslensk, oflest höftingjarsynir. Síðast
þeir mynd eftir hirtvist hja konungum og jörlum í Noregi og vísir. Þær komu
ust mógin i virðatu meikla sitt þjóðhöftingu sakkir í þróttad

Sínum og hognældku.

Þeir með sem kvaði orðu nefnudest ~~þifundar~~, fæs ~~nefndust~~ ~~einum~~ Skáld, góðasniðar, skildnum, höfuðskilt og þjóðskáld. Ætum þessum "tíkum" fiski milli virðing. Kváði hefur jörnum nöfnum: ~~drapar~~, ~~krida~~, ~~fólkur~~, ~~vísir~~, ~~kvæði~~, ~~kvæðingar~~, flim eta flint. Þeir kottar eru um götin og fornhefjur og kallað Skjaldarkvæti, því þau voru greypst í skildi milli spanganna, en þeir voru þá venjulega gjöfir fai konungum. Egill Skallagrímsson var sá ~~síðasti~~^{síðastur} óki Skjaldarkvæti, svo ^{as} munu vili. - Þessi kvaði eru einum frá 9. áld.

Hinskildin fóru ~~fa~~ ^{milli} ~~einum~~ höftingja ~~te~~ ^{annan} og fluttu þeim kvaði; þau báru konunginn, ete jarlinn, um leyfi at mega flytja konum kvaði. Hinskildin var trygða at leyfit fengist, en þegar það var fengit hneigði skildin sig fyrirkununni og hirtmánum og kváði eis liðið og snjall kvest din, en þeir áttu höfði ord og lóð. Launin voru venjulega hirtvisl, straunklaði, gullneskt spjótl, haupskeip með fadmi, góður hringsur, etar ~~ansur~~ ^{attra} gersemal. Það hefur vist, at skildin komust i éinat við höftingja og voru settar í fangelsi; þau voru þa ^{þundum} "háfuðlausar", leystu íð ~~háfuða~~ sitt, ete vettara eyð lif, með snjallum lefkvæti um þær, er óllari at lata drepia þa.

Eftast fíjar ~~þ~~ sann stöfur i hverju visum, tvær skutur og tvær

Hb.

langar. En þær settar ymnilega og hvers vísir er 8 vísirarf.

Fri önnuna líf var sín ~~herra~~ í Norden löndum með allra germanaskra fyrir ^{ad} hofa í Krónum ~~höfum~~ stafi ^{ad} ~~stafum~~. Þetta ilkhenta mikla ortgrind; en hinsegin voru ljótin formfegri, hljómspýtari og austlaðari. Læddi þetta til þess, að smáinsveran skáðarist sín stórk skáldamál: heiki, likingar ^{et} Kunningar. Skáldi inn orðinu sjálvgöf ort og heiki og myndustu ^{þy} skildart.

Iðr ór ~~heita~~ ^{sumum} engum blautur ~~vi~~ nefndur nættu orði ^{krónung}. Allt er orð og soð undir ós. Þessi fornyrt ^{vi} myndust nefndust heiki og Kunningar. Þeod heitir ea forn-yrt. t.d.: jöfur = herkonungur eða helja, (u)yskoflega fyrir þat villigöltur) sikeltingur = kanungur, qumi = master.

O.S.frv. Kunningar eru kanningar af þei að kenna eru ger eittlevat ljósara, kenna vit annas. t. d. ~~þ~~ brandabýr = braustur master (brandar = svart; býr = got), brámanni = angat (^þangat) kent vit manna; og angat under brinunum er þri brámanni); Skáld heiki eðjar var með annars mas ^{et} ver; þar frá staðn ortin: márbakki ^{et} ver firt. Naust var heiki í Skípsakri og herðurinn nefndur blakskur; þetta kallaði ókent heiki. En naustabelakur, t.d., (Skips) kent heiki. Skips en kent vit hesta og herðarvit skíps. Skáldin kallaði vitu handum skjóldum naustabelakks klémána; — þetta kallaði kent heiki og er hér skjóldurinn kentur við skíps. Heitir eru formir af mæglitum ^{et} þa teknir

fyrstu, annarri, þritta og fjórðu)

tel 1., 2., 3., og 4. kenninger. o.v.frv.

Þetta skildanmál hófst með drágaþverðskoys Bónagamla
á 8. öld. Flest kroki, sem vor en á 9. og 10. öld vor með
dráttkvæðum hótti. Í sí hittir er myndastur af fyrirvistis lagi
þannig, at treimur samstöfum er aukist við hversvisord. -
Dráttkvæður hittar var ^{potti} fyrir allum ædrum hattum, og flestir hóttir
af hanum dregur. - Eftirfarandi dráttkvæð visa um ólf
helga er eftir formát Kalbrunarskóla:

N.B. Ef tvær visuord
komast ekki í línu
þá er best at hafa
á einum eitt visuord
línu, - einn og
vank er að þentu
ritus í bókum.

"Ört var Ólafs hjæsta - að fram gramar i blöði;
rekinn bitu stál á Stikkla - stórum, kvæddist ~~klið~~ bögvar.

Elfulla leik ek alla - jálmedars, nema gramsjálfan
reynðar varð flestar í fastri - fleindrifu, sér klífa?

Hér eru visuortir 8. og 6. áttu samstöfur at meða í hversju
visuordi at vittu logi. En leyfileg var að hafa 5 í ~~háinn~~
öðru, fyrsta, sjötta og áttunda visu ordi, og draga þá þeim
mánu meira fyrstu samstöfum, en flest 9 samstöfur í
fyrsta, þorða, fyrsta og sjötta visuordi.

Framord heikir fyrre visuordið í hversju visu-
fjörðung (örl var Ólafs hjæsta), en síðora visuortir: Viturn
(að fram gramar i blöði). Í hversju framordi voru
treirstofir nefndir stuttar (ö i örl og ö i Ólafsl). En í hversju
viturni einn stofur nepydur, höfutsstofur (ö i öð). Þessir stofir
heita einn um afni hljórstofir og halda eos saman islenz
um knedsklop, sem maglar í skípsi.

Tvær samstöfur eru likar en hljóti í hversju visuordi

162

(óð, hjart og óð bláð); þetta kallas hendingar, ekki hendi-
ingar i frumorkum, en aðal hendingar i vitarordum. Þri
hendingar, sem skender fremsk i visuorti heikir Oddhendingar.

Skáldar eru um órstur, víg og drípus. Þær leyja verjulega með eins-
konar inngangi eða ávægi til konungs t.d. í 5. visum.
Þær nekkur stefjaleikkur, og er þær ~~verstakleyð~~^{felxt} eða frá
órstum og akhertum og verjulega einumörjum og stefjaleikkurinn
er. Þos kennur vitarlagið, sem nefnist síðumur, ofl 5.
visur, og fái en aftak stefjaleikkurinn þróð.

Ef ekkerst stef var í kvóðum, hét þau flokkr, fram flýktust
saman án reglulegs skiptalags. Flokkr voru jofnar efnið ^{muni}
og miðhafnaði með drípus. Lofit i drípuunum vor endar-
hellit ^{með} ~~því~~ við kvóði, nefndist óðr, sem fyrar er vög. Þetta
viðkvóði var eitt ek fleiri visuort, aldrei þó meira en hál-
visu, og jofnuk bil i milli. Stefjaleikkurinn eða stefjanátt
voru miðlibvisurnar. Hef ek kennit af stofur, en evsketu
stofir í húsum, sem skiftu því í sér geos mörz golf, stefgöll,
eins skiftu stefin drípuunum.

Kvitur voru orðar undir kvíðum, en henni með visu-
óðnum, sem hafa ^{a vixl, vísun} ~~þær þrjár og hér~~ 3 og 4 samstofur, ~~þær~~ ^{a vixl, vísun} ~~þær~~ ^{þær} mislæggs
mislað ^{a vísul}

Blovinum Skáldskoparsins í Íslanti er tolum frá ~~því~~
~~mið~~ 950-1050. En allar i heimimum hverfull og brask-
ingum hafið, og eru en um skáldlistirna. Skáldin hófju

43

sítest a þessum tíma við meira valdi yfir skáldlistinni
og málum, og gerð krofni formfegri og einfaldari; kenning-
ar voru arðnar forri og málum miklu óstilegri. En eftir 1100
kunignar skáldlistinni mjög, skáldamálum kunignar, kenning-
arnar verða óvitaigandi, því ^{at} þær hældast óreyttar, hvernig
sem stendur að eru. Meiri kirkjumálar hafa t.d. sömu kennið ^{sem}
og bardagameni i heitri. Yfir höfuð at tolæ vertar skáldskospar-
inn mest undarhelsingar frá gulláldinni, of sunnleyur
og frumglemaleyur. Á 12. öld fóra skáldir að yrkjum helga
menn, og þeyar þau (um 1300) hóttu að yrkja drápur um
elenda fyrthóftingja, yrkja þau drápur um helga men.

Krofni voru mikilsvönt fyrir mikilarskrifmenhir fjarðarum,
jafruvel þau allra löðustu. Því ^{at} þau voru spægill af meiningu
þjótainnar, að þeim tíma, sem þau voru, bætur en flest annat
dóða þeir hófu lökit oss í að. Þau hafa einnig heinlinis örýgð
gildi, en da notanda ríkliðundar þau á 12. og 13. alð ^{sem} sem heim-
ildir fyrir sognfrestorlum einum. Þa ~~er~~ ^{en} ~~og~~ krofni ~~mikilsvöti~~
~~fjóru~~ fyrir málit; að þeim sji nærm hvernig forvalit
hefir verit að þeim ^{annum} ~~þeim~~ tíma og hverjar breytingar ^h sín
hefir óvinnitumann tellid.

Þau krofti fóra forráláldinni, sem lang með ^í spurnit
ð, en hin svor nefndu: Eddakvæði. Það er krofta flokkur, sem
hefir verit safnað i einsa bók, er kallað: Eldri Edda, ^{ljósá-Edda} ~~eldri~~
"Ímerundar Edda". Einungur nefnist fóttar vik: "Konungs bók";
það er gamal skemmbók i ~~þ~~ bláa bóki, 90 blad síður; en

nokkur blæt hafa fyrst ír heinni. Þetta vil er eitt líti lang meiki-
legasta sem til er í heimskötum, skrifat um 1270. Um
1643 ítti Brynjólfur biskup Þeinstöðvinnar ~~þetta~~^{ritið} ~~er~~^{og} gaff það seinna.
Danakonungi, og vistari Sjálfur framan í þat: "Edda Þorlakur
hins fróða" - En talit er um vist, at Þorlakur fróði hafi
eigi safnast þessum kvæðum og fari síðu órk þau.

Ekkri vortur með vissa sogn, hvor pessi kvaði sein órk, en
margt hendir a, at þau sín órk í Íslandi, og flestir íslenskir
froðimur halda fyrir fram. Guðbrandur Vigfússon híll
því fram at þau órk er fyrir vestan haf i norðvestanhlendum,
og fylgir S. Bugge, nrokkur ^{háskólanumeri} professor ^{peirri} Skotum. En
~~hann~~^{hef} gat kanni ~~og~~ halent ^{þá meðalfræðingi} professor ^{Dr.} Þórir
Jónasson, hefir leitt arþví af mikilli sungringi, at órk
~~þær~~^{fest} jörk i Noregi, 5 á Grónlandi og 2 hinum yngstu yámettu-
ustu í Íslandi. Professor Þórður M. Ólsen hefir leitt
stark rök ar því, at flestall kvaði sín í Íslandi órk og
fylgjihenum flestir þær Íslendingar, sem um þetta miðannar
hafa ~~trálli~~ ~~trálli~~ sungrum af tilfimmingum, en ~~trálli~~ ~~trálli~~
~~Skotum~~ ~~á miðina~~. En hver hefir vitt i þessa, vortur eftir
nill aldrei komnað. - Íslendingar eru fó einum órk at
þattka, ar þau en eigi fyrst. - Talit er vist, at þau brofi meist
flest órk á 10. og 11. áld., og at ekki er þeirra sín óldra en frá 900,
en líklega flest órk um miðja 10. áld.; - þeim mun hafa verit
safnast sáman í eina heild fyrir staða eftir miðja 12. áld.

2. Þyggja sunni at þyði sé

Ardit Edda ~~fjóla~~ Skáldskaparháttur af
ortnu átar. Þaðni Skáldskaparháttur er
átt ~~Edu~~ ~~pá sem~~ ~~ni~~ ~~há~~ ~~er~~ ~~kend~~.
átt ~~ingoi~~ ~~Eddu~~. Í henni er: gotafost oða gota
þöður („Gylfaginning“) Skáldskaparmál af Háklal.
Í ~~Eldri Eddu~~, í Famundan-Eddu eru 29 kvæði
um got og fornleifur Norðarlands. Kvæði
þessi eru fóst heil og óþejalud; en það sem
er einn til af þeim hevur af allum fornunni
skáldskaps ~~morodum~~ sem gull af eiri og ginn-
steinar bokmenta voru. — Þyrstu og mekkstu
kvæði í Famundar-Eddu er:

a). Völuspá. Þær er Asatrium rakin i stuttu
máli og ákrifa miklum dráttum.

Kvæði ~~mei~~ ^{má} ~~vænn~~ ^{skifta} ^í ^{top} ~~koftum~~ ^{kafla}
er um uppruna heimsins, goða og manna. Litar
Koftum er spásögn völva, sem Öðum sjölfum hefir
vakit upps ír gróf sini. til at bista mónum
leyndandóma. til aresumur. Þyrst seyr Völvan
^{þá} uppruna heimsins o. s. fr. og gallald gotum, þeyar
þau voru selyð ospilt í Hlavéllum. Tölgjum spá-
sognorðum seyr svo völvan fóð fari er verða mun
á undan ragna rökum of um heimsendi glíða-
nýja orki eðu endurreisn heimsins; óljóst talar hin um
þann, seyr at ofan kemur oð endurvetur alh goða
og óljónum allu. — En hverspessi sé, nefirur hin eigi.

6) Hávarnál er næsta kvæst. Þat er: nál
mínus hava = Ótins. Þat er undanfugur og læ-
ðaðarsíkt kroki, - háleik lífsopeki.

Ótinum kemur á þeim í dulun ^{vi} gefi og fíggur
götun leina. Þennan greita þorzar haum húshond
inn með götun lífsreglum. Hann hrósar spik-
uni, felags & kórum, vinatnumi, kreystumi og ótrýrnumi
Hann rotar mörnum til at gýlda líku lík; lastar lau-
moldgi, en huetur til þess at lora at ferklyja meimino
vett. Hann rotar frá því, at gagna áinvopni inni ókum
hús, betha ad skygnast velum átar, ~~því~~ ^{at} óvist sé. Lívar óvin
ir sikið fyrir. Hann áskurpa meini, sem eigi kunnar sér maya-
nál, ~~því~~ ^{at} pad kunnipó okynlaus dísin, ~~en~~ ^{en} ~~at~~ hau-
mum, ~~því~~ ^{at} þjöt veit ~~þe~~ ^{ef} priði vita. Hann áskar
brightmoldgi og lyggtorff. Hann varar vist af meðan
niðku ~~því~~ oft sparað leidum það, sem líifum er
"Márt gengur vestrin varir". Vist af drykkjum varar hann
og auk hér henni vallastan vina. Heimskan leidu
hann þaum, sem myggur at allir ségnir, er fagur líma.
Hann áskur þá ælja, at una sér engu, ~~því~~ ^{at} engin sött sé
verri. Sá er vinnur er til vannus segir. Vísstu aldrei illu
fegin, en lát þér at götu getit. Bezt ad afla sér vina
með sunnigjöfum. Gatt ad visa sunnumna ístrekjuna fyrir
þaum, sem vill na lífi, eftir að umasí og betha er at hinn í litlum bílbókum.

hafa vilt þat, at hann eftir ^{götu} stóru, og hefði ~~hefði~~ farit, ef ~~hann~~ ^{hun} hefði farit at ráðið ~~hennar~~.

Síðan ~~hennan~~ doð ^{um} gengu þeir Hafliði til Löðbergss og lýstu þar inverk umum. Þánn endan voru Kallati til at danna málid, en gengu ~~ekki~~ ^{eigi} ~~eftir~~ ^{dómt} ~~at danna~~ fyrir afrikki þorgils. Eftir miklu fyrirhöfu fengu loðs dæmendur noti og danda þeir þorgils sekan skógarinnam; var síðan gengit til Löðbergss og soð til seðskar manu.

Eftir þing kum Hafliði vestur með ~~240~~²⁴⁰ manna til at hefja ferðasdom, en þorgils safnadi til sín 480 manna. Heradríunar ^{mittum} Kornu þá með 240 manna til meðalgöngu milli ~~þetta~~^{heim} ~~eftir~~; varuði þorgils Hafliða þess at komast i landar eigin sinn ~~til þessa~~ at hefja ólönum samkvæmt lögum.

Gudmundur Brandomson, frondi þorgils, átti mestan þátt í því at sefa svo kapp heggja málardila með súturleyjun fortölum, at engin vandréði urðu; hann var mikilometrum næstu og ~~þróttar~~ ^{godjum} ~~götum~~ ~~götum~~ ^{það} ham Hafliði at fara götilyja og götu nirtningar sinnar, því ^{ef} þorgils veri svo vel hinn at líti, at mannskatt hlypi at verða mikill, ef þeir hefti ~~ist~~. Þessu tok Hafliði vel. Gudmundur talaki síðan uit þorgils. Hvad hann þann orðrum liggja á, at þorgils hefði allmikillega farit og þaí því fremin, sem jofn mikillóttar madur átti i bluk, sem Hafliði ~~veri~~; og ef þorgils fori með afsa, sem einhver manu demi vori, þá setti sic semileg, at hann mætiafsa og afurkappi átar en malum lyki með þeim Hafliði. Þigur ráð of viðum þín

164 174

um, þar sem þin mið ekki satt mál eja, fyrir afur klappsi þinn".
Þorgils heit gjótu um at vegja fyrir Hafliði, en ekki leyfðr hann komum
at heyma feránsdum. Hafliði nefndi sér votta að því, að hann metti
ekki lengra kannask fyrir afillei Þorgils.

Hafliði veit two varfur, en Þorgils hafði jafnan heima 80
nigra manna um sumarid og höfðu leistrir vört að sér.

Þeir fjálmenni leistr til næsta þings (1121); Hafliði veit til þings
meit 1440 mannum, en Þorgils meit 840. Hafliði fílk i jönsakulst
menni lit meit sín, ^{en sunn} ~~et~~ Hall Feilson, ² ~~en~~ ⁿⁱ ~~fr~~ Kaukadal.
Komin þeir að pingvöll daginn fyrir þousmessu, gengu til bætur Þor-
gils og rifu hana niður og bjuggu sig til að verja Þorgilsþingræst.
Þeir tóldu það ódonni, að Skýarmaður vist á helgan þingstær og
bryti lög og venjur þjótarimur. Þorlákur biskup og Ketill parsteinsson,
erstær varð biskups, vistu Hafliði frá fyrirsátrum; en Hafliðkvæði
ekki nenna að heyma þing i lögleysu. En þegar biskupur sér, að
Hafliði lokað ekki undan, þá gengur hann með alla kennimum
til ~~Hafliði~~ ^{hans} og mælti: "Er tu nú ráttum til að víska hér einskis
manns ór nið vilju?" Hafliði jatað því, "Þa munum við
gangi til kirkju," segir biskup, "og af því valdi, sem quæ gaf
Petrus postula, að legsa og línda all að himni og jöttrum, en hann
gaf Klementri pifa og svo hver af öðrum töku þat vold, en
Óssur erki biskup i Lundi gaf mer, þa mun eg kannu yfir
hér at síðin og meita sáttum. Eru mer þau ort komin af henni
þorgils, að hann vill seimileg heft þjóð fyrir sig". Læfest að ^þef-